

АГРАРНИЙ СЕКТОР: СТІЙКІСТЬ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Дарія Андріївна Дунда,
Державний податковий університет
м.Ірпінь, Україна
Здобувачка вищої освіти,
Ганна Миколаївна Калач
Державний Податковий Університет
м.Ірпінь, Україна
доцент кафедри економіки, підприємництва
та бізнес-адміністрування*

Аграрний сектор є одним із найбільших в економіці України. У 2021 році близько 14% населення країни було зайнято в сільськогосподарському виробництві, що становило 10,9% ВВП країни та 41% експорту. Україна є одним із найбільших світових експортерів зернових, і її частка на світовому ринку виросла за останнє десятиліття. Станом на 2021 рік на Україну припадало понад 40% світового експорту соняшникової олії, понад 10% кукурудзи та ячменю та близько 10% пшениці та ріпаку.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну завдало великої шкоди аграрному сектору України. На площі, які безпосередньо постраждали внаслідок воєнних дій, припадало близько 36% довоєнного вирощування зернових у країні. Близько 30% території України може бути заміновано. Крім того, блокада Чорного моря та пошкодження сільськогосподарських підприємств збільшили витрати та ризики для виробництва й експорту зерна [1].

Основними ризиками для діяльності аграрного сектору економіки України на 2022 р. в умовах повномасштабної війни стали наступні: масштабна втрата виробничо-ресурсного потенціалу галузі сільського господарства; катастрофічно погіршився рівень технічного забезпечення аграрного сектору, її продаж в 2022 році порівняно з 2021 роком, зменшився у 2,4 рази; припинення діяльності багатьох сільгоспвиробників або зміна їх спеціалізації через економічні втрати, за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) понад 150 000 фермерів/працівників продовольчої системи безпосередньо постраждали від війни та/або були змушені мігрувати; знищення частини об'єктів інфраструктури з зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, проблематичність збуту продукції на зовнішні ринки [2].

Попри безпрецедентні пошкодження, промисловість функціонує та демонструє стійкість до викликів і ризиків війни завдяки вжитим заходам і реалізованим ініціативам на різних рівнях державного управління, а також у підприємницькому середовищі – щодо забезпечення роботи промислового сектору та мінімізації наслідків утрат, адаптації до змін ведення господарської діяльності в умовах воєнного стану. Аграрний сектор виявив високу стійкість та адаптивність до ризиків воєнного часу – продовольчі потреби населення країни забезпечено вповні; ужито заходів для подолання й недопущення сплесків цін на харчові продукти, розбудови ланцюгів постачання й збуту агропродукції; попри ворожі дії агресора, Україна підтвердила та закріпила свій статус гаранта продовольчої безпеки на світових ринках.

Важлива роль, яку відіграють промисловість і аграрний сектор у забезпеченні стійкості економіки України в умовах затяжної війни і повоєнного відновлення, потребує обґрунтування напрямів і заходів державної політики щодо підтримки реформ та ініціатив, спрямованих на адаптацію суб'єктів господарювання до викликів і ризиків війни, а також закладення підґрунтя для відновлення потенціалу довгострокового зростання [3].

Порівнюючи з 2021 роком, в якому загальний урожай становив 100 мільйонів тонн, початок повномасштабної війни та несприятливі погодні умови у 2022 році призвели до зниження врожайності зернових культур до 56 млн тонн, проте вже в 2023 році завдяки стратегічним коригуванням посівів і частковому відновленню загальний урожай відновився до 70 мільйонів тонн [4]. Ці показники свідчать про стійкість аграрного сектора навіть у таких складних умовах.

Отже, аграрний сектор України продемонстрував вражаючу витримку та адаптивність в умовах повномасштабної війни. Незважаючи на значні виклики, пов'язані з руйнуванням інфраструктури, логістичними перешкодами, мінною загрозою та нестабільністю ринків, українські аграрії продовжують виробляти продовольство та експортувати його, забезпечуючи продовольчу безпеку як країни, так і світу.

Цитування

1. Сільське господарство та ринок сільськогосподарських земель України: вплив війни, Михайло Матвеев. URL: <https://voxukraine.org/silskogospodarstvo-ta-rynok-silskogospodarskyh-zemel-ukrayiny-vplyv-vijny>
2. Державне регулювання аграрного сектору під час війни. URL: <file:///C:/Users/PC/Desktop/2487->

%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%
D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2400-1-10-20230630.pdf

3. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-04/stiykist-realsektor-dopovid_gotove.pdf
4. Жнива надії: як сільське господарство розвивається в Україні в умовах війни. URL: <https://eos.com/uk/harvesting-hope-standing-with-ukraine/>